

Journal of Urban Environmental Policy

Vol 2, No 5, Spring 2022

p ISSN: 2783-3496 - e ISSN: 22783- 3909

<http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

DOR: 20.1001.1.27833496.1401.2.5.6.9

Review Paper

The Role of Border Cities in the Geopolitics Development of Tourism

Maryam Shabani¹: Assistant Professor of Political Science, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

Hasan Bavir: PhD in Political Geography, Islamic Republic Broadcasting Organization, Lorestan, Iran

Hojat Mahkouei: Tourism Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran.

Received: 2021/12/31 PP: 87-102 Accepted: 2022/01/25

Abstract

Today, one of the important factors for achieving development is the revenue role of tourism and attracting tourists within the country, which is always dependent on having a cohesive national and territorial space and optimally functioning cities. Success in the field of tourism depends on having historical and scenic monuments, beautiful and developed cities, people with high culture, knowledge and awareness, statesmen free from the induction of personal thoughts, efficient planning system, and so on. In the meantime, it can be said that the role of cities in attracting tourists has higher degrees. Border cities can be successful in attracting tourists due to their security role and the gateway for goods and people. Establishment of border markets, the existence of rivers and natural factors, the existence of historical monuments such as castles or the type of border in such cities, are among the factors attracting tourism. This article descriptively-analytically and using library resources and tables and websites, seeks to investigate the role and position of border cities in the geopolitical development of tourism and tourist attraction. The main question of this article is whether border cities can be successful in attracting tourism and developing tourism by using tourism geopolitics? And the hypothesis of the article is that border cities with the potential to attract tourism and the geopolitical position they have in a country, can be successful in developing and attracting tourism. The results show that border cities, due to their location, have the ability to develop geopolitical tourism and attract tourists.

Keyword: Border Cities, Geopolitical Tourism, Development, Tourism.

Citation: Maryam Shabani, Hasan Bavir, Hojat Mahkouei (2022): **The Role of Border Cities in the Geopolitics Development of Tourism**, Journal of Urban Environmental Policy, Vol 2, No 5, Shiraz, PP 87-102.

¹. **Corresponding author:** Maryam Shabani, **Email:** maryam.shabani58@iauksh.ac.ir, **Tell:** +989183332872

Extended Abstract

Introduction:

Today, one of the important factors for achieving development is the revenue role of tourism and attracting tourists within the country, which is always dependent on having a cohesive national and territorial space and optimally functioning cities. Success in the field of tourism depends on having historical and scenic monuments, beautiful and developed cities, people with high culture, knowledge and awareness, statesmen free from the induction of personal thoughts, efficient planning system, and so on. In the meantime, it can be said that the role of cities in attracting tourists has higher degrees. Border cities can be successful in attracting tourists due to their security role and the gateway for goods and people. Establishment of border markets, the existence of rivers and natural factors, the existence of historical monuments such as castles or the type of border in such cities, are among the factors attracting tourism.

Methodology:

This article descriptively-analytically and using library resources and tables and websites, seeks to investigate the role and position of border cities in the geopolitical development of tourism and tourist attraction. The main question of this article is whether border cities can be successful in attracting tourism and developing tourism by using tourism geopolitics? And the hypothesis of the article is that border cities with the potential to attract tourism and the geopolitical position they have in a country, can be successful in developing and attracting tourism.

Results and discussion:

The role and function that border cities can play today in attracting tourism and developing tourism is obvious. Border cities with an important position in the geopolitical position of a country and according to the geopolitics of tourism can be successful in terms of economic development and income in terms of tourism. Among the potentials that border cities have in attracting tourism, we can mention the existence of historical monuments, the type of border, border markets. Within cities, the presence of buildings and historical sites are among the factors that are effective in attracting tourism. Existence of historical monuments such as castles, houses of important historical figures and leaders, baths, citadels, etc. with a special type of architecture, can be successful in attracting tourism. In border cities, which have long had more security functions, the existence of buildings such as castles, forts and citadels leads to the development of tourism. Such cities are always considered because of their security position and their influential role in the geopolitical situation and the promotion of the geopolitical level for a country. Today, due to the trend of globalization and the income role of tourism in the economies of countries, border cities with historical monuments can be successful in planning in the field of tourism.

Borders have different functions and functions and are different in terms of type. Therefore, with the passage of time and changes in the borders between the two countries, some borders can become tourist attractions. If we want to talk about new borders in the age of globalization, we must talk about the borders that have become a barrier between the two regions like a wall. For example, the wall of racism, the wall of two spheres, the wall of explosion, the wall of poverty, the wall of technology and the US-Mexico border fence. Which can be attractive from a tourist point of view. In addition, what can help economic development and attract population and tourism in border cities are border markets in the periphery of countries; Border markets are enclosed areas located at the zero point of the border and adjacent to customs are allowed to carry out clearance procedures and residents on both sides of the border can offer the goods and products they need in accordance with export and import regulations in these markets. The least effect of having a border market is to increase the retention rate of border residents in border areas and increase the security factor for countries.

Since tourism and tourism development are considered as a way of economic income for countries today, the existence of historical monuments and factors such as border markets and the type of borders in border and peripheral cities of countries can be effective in developing tourism for countries. The presence of historical monuments, including historical castles in border cities, attracts tourists interested in seeing ancient monuments. Existence of such buildings that were built in the past for the protection and security of cities, today, by losing their security function, can be used for

tourism purposes, which is probably the case, and castles such as Hasanlu Castle are tourist destinations. Is in Iran. In fact, marginal areas in some countries, due to their distance from the capital in some developing countries and the Third World, are sometimes forgotten in the decision-making process and their role in management is diminished, while border cities are in a position to The geopolitics of a country play an important role and play a key role in providing security for the borders of countries. Border markets due to economic prosperity and the expansion of relations between the two countries on both sides of the border can help indicators such as job creation, migration, solving security problems.

Conclusion:

The city, as one of the areas of human environment, plays an important role in development and national security. Man has always needed security and throughout history, the protection of his life and property has been one of his main concerns. You can not live without security. Having security depends on having a healthy and developed environment that are complementary to each other, that is, security leads to development and development creates security, and the urban environment is considered as the foundation of these two categories. Border cities, due to their location and role in the national security of a country, and due to their position in a country, have the ability to play a role in attracting tourism and developing tourism. Therefore, according to the model of Western European countries in attracting tourism, it can be said that the geopolitics of tourism can act as a factor for the development of tourism in border cities. The fixed and variable factors mentioned in the geopolitical development of tourism in Tan can be effective in developing the role of border cities to attract tourists. Within such cities, the existence of historical monuments, the type of border, the creation of border markets, are among the potentials that are effective for the development of tourism. Therefore, border cities have the ability to be successful in tourism development, given the existing factors and potentials. Inevitably, border cities, due to their location, have the ability to develop the geopolitics of tourism and attract tourists.

فصلنامه سیاست‌گذاری محیط‌شهری

دوره ۲، شماره ۵، بهار ۱۴۰۱

شاپا چاپی: ۳۴۹۶-۳۷۸۳- شاپا الکترونیکی: ۳۹۰۹-۳۷۸۳

<http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

DOR: 20.1001.1.27833496.1401.2.5.6.9

مقاله مروری

نقش شهرهای مرزی در توسعه ژئوپولیتیک گردشگری

مریم شعبانی^۱: استادیار گروه علوم سیاسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران
حسن باویر: دکتری جغرافیای سیاسی، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی، لرستان، خرم‌آباد، ایران
حجت مهکویی: استادیار گروه جغرافیای سیاسی، مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۰ صص ۸۷-۱۰۲ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۵

چکیده

امروزه یکی از عوامل مهم برای دستیابی به توسعه، نقش درآمدی توریسم و جذب گردشگر درون کشورهاست که این مهم همواره در گرو داشتن فضای ملی و سرزمینی منسجم و شهرهایی با کارکرد بهینه است. موفقیت در زمینه توریسم، در گرو داشتن آثار تاریخی و دیدنی، شهرهای زیبا و توسعه یافته، مردمان با فرهنگ و دانش و آگاهی بالا، دولت‌مردان عاری از القای تفکرات شخصی، نظام برنامه‌ریزی کارآمد و ... است. در این میان می‌توان گفت که نقش شهرها در جذب گردشگر درجات بالاتری را دارا می‌باشند. شهرهای مرزی به دلیل داشتن نقش امنیتی و دروازه ورود کالا و انسان، می‌توانند در جذب گردشگر، موفق عمل کنند. ایجاد بازارچه‌های مرزی، وجود رودخانه و عوامل طبیعی، وجود بناهای تاریخی مانند قلعه و یا نوع مرز در این گونه شهرها، از عوامل جذب توریسم به شمار می‌روند. این مقاله به روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و سایت‌های اینترنتی، به دنبال بررسی نقش و جایگاه شهرهای مرزی در توسعه ژئوپولیتیک گردشگری و جذب گردشگر است. سؤال اصلی این مقاله این است که: آیا شهرهای مرزی با استفاده از ژئوپولیتیک گردشگری می‌توانند در جذب توریسم و توسعه گردشگری موفق باشند؟ نتایج نشان می‌دهند که شهرهای مرزی با توجه به موقعیتشان، توانایی توسعه ژئوپولیتیک گردشگری و در جذب گردشگر، قابلیت بالایی را دارند.

واژه‌های کلیدی: شهرهای مرزی، ژئوپولیتیک گردشگری، توسعه، توریسم.

استناد: شعبانی، مریم، باویر، حسن و حجت مهکویی (۱۴۰۱): نقش شهرهای مرزی در توسعه ژئوپولیتیک گردشگری، فصلنامه سیاست‌گذاری محیط‌شهری، دوره ۲، شماره پیاپی ۵، شیراز، صص ۸۷-۱۰۲.

^۱ نویسنده مسئول: مریم شعبانی، پست الکترونیک: maryam.shabani58@iauksh.ac.ir، تلفن: ۰۹۱۸۳۳۳۲۸۷۲

مقدمه:

شهرهای مرزی در برقراری امنیت ملی و حفظ تمامیت ارضی، نقش کلیدی دارند. این نوع شهرها به عنوان یک سد دفاعی، می‌توانند در جلوگیری از ورود قاچاق مواد مخدر، کالا و مهاجرت غیرقانونی انسان، نقش بازی کنند. حکومتها در روند پایداری خودشان نیازمند به داشتن مرزهای مستحکم و شهرهای مرزی با کرکرد دفاعی و نظامی (عمدتاً) و کارکردهای اقتصادی، توریستی و تعاملی در توسعه پایدار، می‌باشند، تا بتوانند در روند رو به رشد و استمرار حکومتداری، در نظام بین‌الملل و نظام جهانی ایفای نقش نمایند (Zamani & Farhadi, 2017: 15). در ارتباط با پیدایش شهر نظریات گوناگونی ابراز گردیده است. یکی از این نظریه‌ها، نظریه نظامی یا شهر به عنوان یک محل دفاعی محکم می‌باشد. مبنای شکل‌گیری این نظریه را می‌توان این گونه بیان کرد که از آنجا که عنصر دایره در خط تصویری هیروگلیف مصریان نماد دیوار یا استحکامات دفاعی خارجی بوده است. می‌توان این گونه تصور کرد که منشاء شهرها به خاطر نیاز مردم به جمع شدن در کنار هم برای حفاظت از خود بوده است. زمانی که این تجمع در داخل یک قلعه نظامی نمود پیدا کرد. تغییرات بعدی با مشخصه زندگی شهری بوقوع می‌پیوندند و شهرها ظاهر می‌شوند. برای مثال در مورد شهر کاتال هیوک، نیاز برای دفاع می‌تواند دلیل اصلی برای شیوه خاص احداث ساختمان‌های آن باشد که واحدهای مسکونی را در کنار هم به صورت حلقه‌ای و بدون راه ورودی در دیوارهای خانه طراحی و ایجاد می‌کرد و تنها راه ورود به واحدهای مسکونی از طریق پشت بام بوده است. طراحان این خانه‌ها فقط دیوار نمی‌ساختند بلکه سکونتگاهی حاشیه‌دار را طراحی می‌کردند که با یک ردیف از خانه‌ها و فروشگاه‌های غیرقابل رسوخ احاطه شده و تنها دسترسی به آنها از طریق پشت بام بوده است. گرچه ساکنان شهر راحت نبودند ولی کارایی این طرح دفاعی مشخص است و در طی ۸۰۰ سال موجودیت شهر کاتال هیوک، هیچ مدرک یا شاهدهی برای غارت و چپاول آن وجود ندارد.

در دنیای کنونی شهر چنان به بخشی از زندگی روزمره انسان تبدیل شده است که وجودش امری کاملاً طبیعی است (Sharepour, 2011: 36). در این میان، مناطق مرزی و شهرهای مستقر در این مناطق که زمانی به دلیل محدودیتهای ارتباطی، در انزوای جغرافیایی به سر می‌بردند و به دلیل دوری از مرکز و ضعف امواج و آثار توسعه مرکز محور، در پایینترین رده‌بندی توسعه قرار داشتند، در هزاره جدید و آغاز عصر اطلاعات و ارتباطات، به شاهراه‌ها، ورودی‌ها و گره توسعه و پیشرفت تبدیل شده‌اند و مفاهیم جدیدی مانند «شهر- منطقه» را شکل داده‌اند (Rahnema & Tavangar, 2011: 153). امروزه نقش شهرهای مرزی در توسعه گردشگری می‌تواند کارآمد باشد. همان طور که در قرن بیست و یکم، صنعت گردشگری به ابزاری اصلی برای ارتقای کیفیت زندگی و به یکی از نیروهای شکل‌دهنده جهان امروز تبدیل شده است که دارای مزایای ارتباطی، سیاسی، فرهنگی و تأثیرات بین‌المللی خاص خود است. صنعت گردشگری با ماهیتی چند بُعدی علاوه بر تأمین نیاز گردشگران، باعث تغییرات عمده‌ای در سیستم جامعه میزبان می‌شود از این رو دولتمردان در تلاشند تا با مهیاسازی و ارزشمند نمودن جاذبه‌های گردشگری در مناطق دارای پتانسیل، فرصت بهره‌مندی از ابعاد مثبت این صنعت را فراهم سازند (Safari Aliakbari & Sadeghi, 2021: 49). لاجرم نقش و کارکردی که شهر در طی تاریخ داشته است واضح و آشکار است. کارکردهای متنوع و مختلفی باعث توسعه و شکل‌گیری شهر شده است. نقش و کارکرد دفاعی و نظامی که بیشتر در مرزها و شهرهای مرزی بر عهده داشته‌اند همواره در طی تاریخ مبرهن است. شهرهای مرزی در کشورهای مختلف بیشتر در نقش دفاعی و جلوگیری از ورود قاچاق کالا و عبور غیر قانونی انسان، ایفای نقش می‌کنند. امروزه امنیت ملی کشورها در گرو داشتن مرزهای مستحکم و شهرهای مرزی با کارکرد و نقش مناسب در عرصه‌های امنیتی است. لاجرم مسأله اصلی این است که شهرهای مرزی با توجه به موقعیت و وضعیتی که دارند در توسعه گردشگری چگونه می‌توانند ایفای نقش داشته باشند؟ چه پتانسیل‌هایی برای شهرهای مرزی وجود دارد که می‌توانند در جذب توریسم موفق باشند؟

پیشینه تحقیق و مبانی نظری:

رهنما و توانگر (۱۳۸۹) در مقاله‌ای با عنوان نقش شهرهای مرزی در فرایند جهانی شدن و توسعه منطقه‌ای ایران، مطالعه موردی: شهرهای مرزی استان خراسان رضوی، بیان می‌کنند که بسیاری از شهرهای مرزی که در گذشته در انزوای جغرافیایی شدیدی قرار داشتند، بعد از آغاز عصر تحولات اطلاعات (۱۹۷۰) به سوی پذیرش نقش قطب یا نقاط گره‌ای انتقال امواج توسعه به سایر نقاط یک کشور حرکت کرده‌اند. لذا چنین شهرهایی درصدد حل مشکلات زیرساختی، مدیریتی، خلاءهای قانونی، و فرهنگی به، منظور سازگاری با معیارهای فرایند جهانی شدن می‌باشند. هدف این مقاله ارائه راهکارهای مناسب استفاده از فرصتهای موجود در فراسوی مرزهای ملی (۸۳۳۶ کیلومتر مرز مشترک با افغانستان و ترکمنستان) مانند بازار مصرف کشورهای آسیای مرکزی با جمعیت بیش از ۵۰ میلیون نفر و افغانستان است. به منظور تحقیق در راستای این هدف، ابتدا مسئله جهانی شدن شهرهای مرزی ایران در استان خراسان (چهار شهر باجگیران، لطف‌آباد، سرخس و تایباد) با توجه به تئوری‌های موجود تحلیل شد. همچنین با استفاده از تکنیک‌های پرسشنامه و

مصاحبه، چشم‌انداز مناسبی از تواناییه‌ها و پتانسیل‌های محلی درباره کارکرد دروازه‌ها و نقاط گره‌های شهری در توسعه منطقه‌ای گردآوری شد و در نهایت پیشنهادهای ارائه شده است. سلامی و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان بررسی کارکرد شهرهای مرزی و نقش آن بر گسترش امنیت مناطق مرزی، بیان می‌کنند که مناطق مرزی به دلیل شرایط خاص ژئوپولیتیکی، همواره با محدودیت‌هایی مواجه بوده‌اند که امکان دریافت برخی از کارکردها، از آنها گرفته شده است و در بعضی از نواحی کارکردهایی را به این شهرها تحمیل نموده است. برای مثال شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی به دلیل قرار گرفتن در حاشیه مرز با کشور افغانستان و متأثر از ناامنی این کشور، به ناچار در برخی از کارکردهای صنعتی، توریستی، رفاهی، ارتباطی و ... چار نقصان‌هایی شده‌اند.

زمانی و فرهادی (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان واکوی نقش شهرهای مرزی در توسعه، امنیت و اقتدار پایدار ملی، بیان می‌کنند که شهر به عنوان یکی از عرصه‌های محیط‌زیست انسان همواره دارای جایگاه مهمی در نوع فعالیت انسان و نحوه زندگی کردن به شمار می‌رود. شهرها، از دیر زمان و در طی تاریخ دارای کارکردهای زیادی بوده‌اند و نقش‌های متفاوتی را در روند توسعه‌یافتگی ایفا کرده‌اند. نقشی که شهرها در تاریخ زندگی انسان به عنوان یک عرصه زیستی داشته‌اند همواره بارز و گویا است. در این میان نقش شهرهای مرزی در برقراری امنیت غیر قابل اغماض و مبرهن است. شهرهای مرزی به عنوان یک سد دفاعی، می‌توانند در جلوگیری از ورود قاچاق مواد مخدر، کالا و مهاجرت غیرقانونی انسان، نقش بازی کنند. حکومتها در روند پایداری خودشان نیازمند به داشتن مرزهای مستحکم و شهرهای مرزی با کرکرد دفاعی و نظامی (عمدتاً) و کارکردهای اقتصادی، توریستی و تعاملی در توسعه پایدار، می‌باشند، تا بتوانند در روند رو به رشد و استمرار حکومتداری، در نظام بین‌الملل و نظام جهانی ایفای نقش نمایند. زرقانی (۱۳۹۸) در کتابی با عنوان درآمدی بر امنیت پایدار مرز و مناطق مرزی با تأکید بر مرزهای شرقی، در هشت فصل به بررسی مسایل مرزی و امنیت در مناطق مرزی کشور پرداخته است. در این کتاب نویسنده به مباحث مهمی در ارتباط با موضوع مرزها و مناطق مرزی اشاره کرده است. شریف‌زاده‌اقدم و همکاران (۲۰۲۰)، در مقاله‌ای با عنوان گردشگری در شهرهای مرزی: مطالعه موردی ایران، بیان می‌کنند که شناخت مکانها و نگاه منطقی، راهبردی و عملی به آینده آنها ضروری است. از آنجایی که تحولات فضایی در مقیاس کلان در ابعاد سیاسی، زیست محیطی، کالبدی، اجتماعی و فرهنگی می‌تواند در منظر بلندمدت تأثیرات متفاوتی داشته باشد، پژوهش حاضر با توجه به رویکردهای مؤثر جهان و منطقه و شرایط کنونی ایران انجام شده است. هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل اولیه مؤثر بر ارتقای سطح گردشگری در شهرستان مرزی پیرانشهر بوده است.

بهرامی‌جاف و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان تحلیل کارکرد بازارچه مرزی در توسعه مناطق مرزی (نمونه موردی: بازارچه مرزی شیخ صالح)، بیان می‌کنند که مناطق مرزی از جمله فضاهای جغرافیایی هستند که با وجود ظرفیت‌های بالا گاه‌گاه نادیده گرفته شده‌اند. توسعه و امنیت، در مناطق مرزی تأثیرات متقابلی دارند و مناطق توسعه یافته از ضرایب امنیتی بالاتری برخوردارند. در این میان ایجاد بازارچه مرزی به عنوان نمادی نوین که توانایی حل مشکلات مناطق مرزی را دارد، عمل کند. هدف این تحقیق شناخت سطح تأثیرگذاری بازارچه مرزی بر توسعه سیاسی، اقتصادی و اجتماعی شهر تازه آباد ثلاث باباجانی است. تحقیق حاضر با روش توصیفی و تحلیلی و با استفاده از داده‌های کتابخانه‌ای و پرسش‌نامه‌ای تأثیر کارکرد بازارچه مرزی شیخ صالح شهرستان ثلاث باباجانی بر توسعه سیاسی، اجتماعی و اقتصادی شهر تازه‌آباد را مورد شناسایی قرار می‌دهد و به منظور درک بهتر میزان اثرگذاری کارکرد این بازارچه بر سه مؤلفه (اقتصادی، سیاسی، اجتماعی) سنجیده شده است. نتایج پرسشنامه با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون‌های آماری T و رگرسیون خطی ساده (به دلیل پارامتریک بودن داده‌ها) انجام شد. گویه‌های سیاسی نشان داد که بازارچه مرزی در شهر تازه آباد توانسته کارکردهای سیاسی مؤثری بر توسعه این مناطق داشته باشد. با این حال تمایل به شرکت در انتخابات با میانگین ۲.۸۱ بیشترین امتیاز را داشته است. در بعد اجتماعی بیشترین تأثیرگذاری بازارچه مرزی بر افزایش گروه سنی فعال با میانگین ۳.۳۶ بوده است. در بعد اقتصادی نیز بازارچه مرزی بر هیچکدام از گویه‌ها تأثیری نداشته است. بالاترین مقدار میانگین را کاهش اشتغال غیر رسمی با امتیاز ۲.۶۱ داشته است. به طور کلی نتایج آزمون T نشان داد که بازارچه مرزی تأثیرگذاری چندانی بر فرایند توسعه در منطقه مورد مطالعه در ابعاد مطرح شده نداشته است.

در رابطه با نقد و بررسی پیشینه‌های پژوهش و روشن شدن وجه تفاوت مقاله حاضر با آنها می‌توان اینگونه بیان کرد: در مقاله رهنما و توانگر (۱۳۸۹) به نقشی که شهرهای مرزی در فرایند جهانی شدن دارند اشاره شده است ولی به طور خاص به نقش گردشگری شهرهای مرزی پرداخته نشده است. در واقع موقعیت ژئواستراتژیک شهرهای مرزی می‌تواند در ژئوپولیتیک گردشگری این شهرها تأثیرگذار باشد. در مقاله دیگر از سلامی و همکاران (۱۳۹۱) به موقعیت ژئوپولیتیکی شهرهای مرزی اشاره می‌شود و بیان شده است که امنیت و برقراری آن در برخی از شهرهای مرزی مانند شرق ایران، باعث شده است که کارکردهایی مانند صنعتی شدن و گردشگری متأثر از ناامنی در کشورهای همسایه می‌باشد. لذا در این مقاله نیز به موضوع امنیت به عنوان کارکرد اصلی اینگونه شهرها پرداخته شده است و نقش کارکرد گردشگری مورد تحلیل قرار نگرفته است. در مقاله شریف‌زاده‌اقدم و همکاران (۲۰۲۰) به نقش گردشگری شهرهای مرزی در ایران پرداخته شده است

اما تفاوت این مقاله با پژوهش حاضر در این است که به موضوع ژئوپولیتیک گردشگری اشاره نشده است. در مقاله بهرامی جاف و همکاران (۱۴۰۰) نیز تنها به نقش بازارچه‌های مرزی پرداخته شده که اینگونه بازارها می‌تواند به عنوان یکی از موضوعات برای توسعه گردشگری در شهرهای مرزی مورد توجه قرار گیرد.

شهرهای مرزی:

درون یک کشور، در مناطق مختلف یک کشور، شهرهای گوناگونی قرار دارند که دارای کارکردهای متفاوتی می‌باشند. در مرزها و پیرامون یک کشور، شهرهایی که در اطراف و حواشی سرزمین قرار دارند شهرهای مرزی گفته می‌شوند که بیشتر در حکم سد دفاعی هستند و در برابر تحاجمات و ورود کالا و عبور انسان نقش چشمگیری دارند. از آنجا که مناطق مرزی دورترین مناطق کشور از مناطق مرکزی می‌باشند، بیشتر این مناطق در شمار عقب مانده‌ترین و محروم‌ترین مکانهای [بیشتر کشورها] قرار دارند (Zali & et. al, 2021). در واقع «بسیاری از شهرهای مرزی که در گذشته در انزوای جغرافیایی شدیدی قرار داشتند، بعد از آغاز عصر تحولات اطلاعات (۱۹۷۰) به سوی پذیرش نقش قطب یا نقاط گره‌ای انتقال امواج توسعه به سایر نقاط یک کشور، حرکت کرده‌اند. لذا چنین شهرهایی درصدد حل مشکلات زیرساختی، مدیریتی، خلاءهای قانونی و فرهنگی به منظور سازگاری با معیارهای فرایند جهانی شدن می‌باشند.» (Rahnama, 2011: 153). بر این اساس در عصر جهانی شدن ماهیت خاص دوره جهانی شدن چنین است که حتی کمترین ظرفیت موجود برای برقراری ارتباط با کشورهای دیگر، اثری مثبت بر تصویر بین‌المللی آن کشور دارد (Muzaffarli, 2008: 16). برای بررسی نقش و کارکرد شهرهای مرزی ضروری است ابتدا مفاهیم مرز و شهر را تعریف نماییم تا بتوانیم به درک بهتری از شهرهای مرزی دست یابیم.

شهر: شهر اثر ماندگار تاریخی و در عین حال واحد جغرافیایی و اجتماعی تکامل پذیر است که با تأثر از ایدئولوژی ناظر بر ناحیه، که توان و سطح کارکرد نیروهای اقتصادی و تکنیکی را روی شهر مشخص می‌دارد، و به مقتضای اندیشه‌های ارزشمند معماران، شهرسازان و همیاری کارشناسان نظام‌های علمی دیگر و با بهره‌مندی از عادات اجتماعی ساکنان شهر و با اراده و تصمیم نظام سیاسی بر پهنه زمین و روی محیط طبیعی شکل می‌گیرد و در مسیر زمان در فضای جغرافیایی معینی، بر حسب شیوه مبادلات اقتصادی و اجتماعی خود تداوم می‌بخشد و بالاخره سیمای برون و فیزیکی خود و حیات انسان‌هایی را که در بطن خویش دارد، دگرگون می‌کند. گاهی رفاه و بهزیستی را و زمانی نابهنجاری و دلواپسی را بر شهرنشینان عرضه می‌کند. (Farid, 2003: 1). لویس ممفورد جغرافیادان شهری برجسته، «سکونتگاه شهری را از نظر کالبدی به مفهوم مکانی ثابت، سرپناهی دائمی، امکاناتی پایدار و شبکه جغرافیایی برای فراهم شدن اجتماع شهروندان، مبادله و ذخیره‌سازی، تقسیم کار اجتماعی، زندگی اقتصادی و فرایند فرهنگی آن تعریف می‌کند و آن را نماد زیبا شناسانه‌ای از وحدت جمعی و تجلیگاه پرورش هنر بر می‌شمارد» (Salehi, 2007: 466).

مرز: داشتن حد و حدود مشخص، موجب ایجاد حق و حقوقی برای انسان می‌گردد. مرز پدیده‌ای است که باعث می‌شود سرزمین و مکان جغرافیایی از مکان دیگری جدا شود و حدود آن مشخص گردد. در حقیقت «خط جدا کننده یک واحد جغرافیایی از واحد دیگر را مرز گویند. مرزهای فضاهای انسانی، توسط فعالیت‌های اجتماعی تعریف می‌شوند و بسته به نوع ماهیت فعالیت اجتماعی از انواع دقیق تا انواع نامشخص تغییر می‌نمایند. به عنوان مثال مرزهای سیاسی که به منظور تحدید حدود سرزمین یک کشور ترسیم می‌شوند در عین حال تعیین کننده محدوده دقیق حاکمیت آن کشور نیز محسوب می‌شوند. درحالی‌که مرزهای درون کشوری با هدف تعیین محدوده مسئولیت‌های قانونی برای ارائه خدمات عمومی و جمع‌آوری مالیات مشخص می‌شوند. مرزهای بین‌المللی گرچه در نقشه‌ها و روی زمین به صورت خطی دیده می‌شوند ولی در واقع سطوحی هستند عمودی که از فضا تا سطح زمین و سپس به زیر زمین امتداد یافته، حکومت‌ها را از هم جدا می‌نمایند.» (Mirhydar, 2008: 7). مرز را از پدیده‌های جدید در روابط میان دولت‌ها عنوان کرده‌اند. «در گذشته دولت‌ها با خطوط مرزی از یکدیگر تفکیک نمی‌شدند بلکه با سرحدات یا نواحی مرزی از هم بازشناخته می‌شدند. سرحدات نواحی سیاسی - جغرافیایی بودند که در ماورای قلمرو یکپارچه یک واحد سیاسی قرار داشتند و لزوماً تفکیک کننده‌ی دولت‌ها نبودند. این نواحی، ضمن اینکه غالباً قلمرو دو دولت را از هم جدا می‌کردند، طمع دولت‌ها را تحریک می‌کردند و به اشغال در می‌آمدند. گاهی اوقات سرحدات دارای عوارض و پدیده‌های طبیعی، نظیر رودخانه، کوه‌ها، کویرها، جنگل‌ها و ... بودند که به صورت یک مانع طبیعی عمل می‌کردند و گاهی اوقات نیز یک منطقه سرحدی در حکم منطقه حایل عمل می‌کرد و مانع از تماس و برخورد دو دولت مجاور می‌شد.» (Hafezniya, 2001: 300).

«مرزها کانون انواع مناقشات ژئوپولیتیکی هستند. مرزها جهان مطلق ایجاد می‌کنند که یا کاملاً درون یک کشور - ملت خاص باشد و یا کاملاً بیرون از آن. علاقه نسبت به مسأله فرهنگی هویت، توجه بسیاری را معطوف مناطق حاشیه‌ای مرزها کرده است. یک منطقه حاشیه‌ای، منطقه‌ای فرامرزی است که ویژگی‌های فرهنگی مشترکی را داراست به طوری که یک منطقه جغرافیایی هویت ایجاد می‌کند که متمایز از دو هویت ملی همجوار است. هویت فرامرزی منطقه حاشیه، این ایدئولوژی را که مرزهای کشور یک هویت ملی را در بر دارد، به

- چالش می‌کشاند. در عوض، مناطق حاشیه‌ای نیازمند به بررسی به دلیل طبیعت شکننده هویت‌های ملی از یک طرف، و ویژگی‌های مشترک (به جای اختلافات) در بین گروه‌های ملی از طرف دیگر می‌باشند. پنج جریان اصلی وجود دارد که به منطقه حاشیه‌ای شکل می‌دهد:
۱. جریان فراملی: مناطق حاشیه‌ای تحت تأثیر ارزش‌ها، عقاید، رسوم و سنت‌های نقطه مقابل خود در طول خط مرزی تحت تأثیر واقع شده یا گاهی اوقات سهیم می‌شوند. از این رو، یکپارچگی ایدئولوژیکی فرهنگ ملی به چالش کشیده می‌شود که در شرایط موجود، ایده مرزهای کشور به عنوان حامل‌های هویت ملی عمل می‌کند.
 ۲. مغایرت: منطقه حاشیه‌ای از نظر فرهنگی متمایز از اکثریت مردم هر دو کشوری است که بخشی از آن می‌باشد. اکثریت مردم دو کشور، ساکنان منطقه حاشیه‌ای خود را، و شاید به میزان کمتر، کل منطقه حاشیه‌ای را به عنوان افرادی با خصیصه‌های فرهنگی متمایز می‌پندارند.
 ۳. جدایی: اختلاف فرهنگی یا مغایرت حاشیه‌ای و منطقه حاشیه‌ای می‌تواند منجر به یک جدایی ایدئولوژیکی و کارکردی از بقیه کشور گردد. جدایی ممکن است خود را در افتراق نسبت به فرهنگ حاشیه در آموزش و رسانه و احتمالاً در کار دولت آشکار سازد.
 ۴. نواحی انطباق فرهنگی: وضعیت پیرامونی و تبعیض درون کشورهای مربوطه، ممکن است ساکنان یک منطقه حاشیه‌ای را برای پیشبرد حس انسجام که بر تفاوت‌های قومی پیشی می‌گیرد، تشویق نماید. دوگانگی آنها و ما (که مرز یک کشور تقویت می‌کند) می‌تواند با ایجاد هویت‌های جمعی که از مرزهای کشور عبور کرده و همگونی ملی را به چالش می‌کشند، تضعیف گردد.
 ۵. مکان‌های انطباق بین‌المللی: همکاری کارکردی و اختلاط فرهنگی می‌تواند مناطق حاشیه‌ای را به عنوان مناطق همکاری بین‌المللی تقویت نماید، به ویژه اگر یکپارچگی اقتصادی و امنیت مشترک و عملیات نظامی، تصور حاکمیت کشور را به عنوان یک امر خطرناک منحصر بفرد که در مرز متوقف می‌گردد، مبهم ساخته باشد. در عوض، مسئولیت رشد اقتصادی و امنیتی به عهده هر دو کشور است و دامنه‌اش دیگر از طریق آنچه که به عنوان حدود جغرافیایی کشور فهمیده شده است، محدود نمی‌گردد (Felint, 2010: 196-197).

ارزیابی نقش شهر:

ارزیابی عبارت از سنجش و داوری عملکرد برنامه‌ها و طرح‌ها با هدف‌ها و ضوابط و استانداردهای پیش‌بینی شده از قبل و شناخت و تحلیل اثرات اقتصادی و اجتماعی اجرای برنامه‌ها می‌باشد. ارزیابی محیط به صورت ساده به معنی دادن ارزش به یک واحد سرزمین است. ارزیابی محیط‌زیست برای انجام یک برآورد معقول از توان سرزمینی در رابطه با فعالیت‌های انسان و ماشین ساخت وی انجام می‌پذیرد (Pourmohamadi & Taghipour, 2009: 3-6). برای ارزیابی نقش شهر و از جمله شهرهای مرزی نیاز به داشتن اطلاعات و بررسی موقعیت و عوامل جغرافیایی و بررسی نظریات گوناگون در ارتباط با کارکرد و نقش شهر است. «با این همه ضروری است که بدانیم نوسان سطح اشتغال، همگام با نقش جاری شهر، یکسره از بطن جغرافیایی شهر منشاء نمی‌گیرد. چرا که علت وجودی شهر، حیات شهر، رشد و توسعه آن، وابسته به کم و کیف منابعی است که در میدان مغناطیسی و جاذبه شهر وجود دارد. با این توضیح، فراتر از نظام اقتصادی و اجتماعی ناظر بر شهر، نقش و کارکرد شهر را داده‌های جغرافیایی ناحیه تنظیم و القاء می‌کند. با نگرش جغرافیایی، شناخت نقش و کار شهری در سه مرحله و سطح مشخص انجام می‌شود: الف) آگاهی از نقش کل شهرهای کشوری معین که گویاترین گواه بر سطح و شکل توسعه اقتصادی آن کشور تواند بود؛ ب) آگاهی از نقش و کار شهر، فارغ از شهرهای دیگر ناحیه‌ای و کشور؛ ج) آگاهی از توزیع نقش و کار در محدوده محلات هر شهر. (جدول شماره ۱). (Farid, 2000: 242-243).

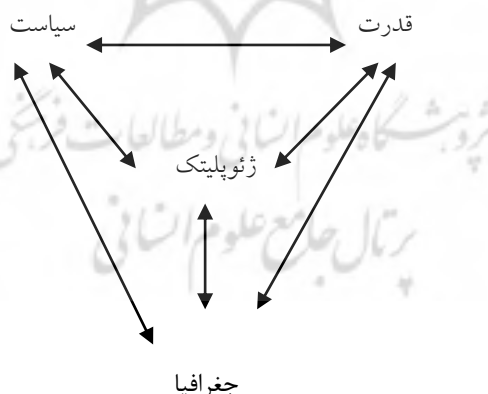
جدول ۱- ارزیابی نقش شهرها بر اساس نظریات برخی از جغرافیادانان فرانسه

ماکس سور ۱۹۵۲	ماکس دریو ۱۹۶۱	باستیه-دزر ۱۹۸۰	بوژوگارتیه ۱۹۸۰
از نظر اجتماعی: نظامی روحانی سیاسی از نظر مبادلاتی: بازرگانی حمل و نقل صنعت جهانگردی	کشاورزی مذهبی فرهنگی نظامی اداری جهانگردی بازرگانی صنعتی	صنعتی بازرگانی و خدمات راهبرد امور اداری بخش خاصی از گروه سوم مشاغل اجتماعی: پیوسته‌گاه ارتباطاتی نقش جهانی زیارتگاهی درمانی (با آبهای گرم معدنی) جهانگردی	نقش ثروت اندوزی: - صنعت - بازرگانی - جهانگردی - مالی - اقامتگاهی نقش با مسئولیت - اداری و آموزشی - نقش تفریحی و رسانه‌ای - حمل و نقل - ارتباطات

Farid, 2000: 242

ژئوپولیتیک را در قالب یک مفهوم می‌توان، ترکیبی از سه عنصر جغرافیا، قدرت و سیاست دانست (Hafezniya, 2005 : 37). «ژئوپولیتیک به منزله ابزاری برای نزدیک کردن سیاست دولت‌ها به یکدیگر مورد توجه قرار گرفته است. در یک قرن گذشته و در زمانی که جغرافیایی سیاسی در صحنه علوم انسانی ظاهر شد، هدف آن تجزیه و تحلیل عینی نبود، برعکس گرایش سیاسی آن به نفع یکی از دولت‌ها بود. در زمان جنگ جهانی دوم و گرایش نازی‌ها به سلطه‌طلبی و سیطره بر اروپا، مشروعیت آن از بین رفت. بعد از پایان جنگ، نظریه پردازان تصویر جدیدی از جغرافیا به وجود آوردند که قادر بود واقعیت حوادث را بررسی کند و تفکرات تجزیه و تحلیل ژئوپولیتیکی کشورهای توسعه طلب را مد نظر قرار دهد. در حال حاضر که بافت جهان دو قطبی، نقشی در صحنه‌های سیاسی ندارد، جغرافیای سیاسی ابزاری برای شناخت جهانی شدن و پیش بینی درگیری‌ها و جنگ‌هاست. این نوع پیش‌بینی‌ها می‌تواند در حمایت از محیط‌زیست، مدیریت منابع، معادن و انسان‌ها نقش مهمی داشته باشد» (Shotar, 2006 : 9-10).

اما در ارتباط با ژئوپولیتیک گردشگری^۱ که در ابعاد استراتژیک و سیاسی، کاربرد دارد، نقش قدرت و توانایی سیاسی کشورها در جذب توریسم و گردشگر اهمیت می‌یابد. این اصطلاح که از دو واژه ژئوپولیتیک و گردشگری تشکیل یافته است، در واقع «هر گونه سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری بر اساس عوامل محیطی و جغرافیایی که منجر به جذب یا دفع گردشگران بین‌المللی شود را می‌توان در چارچوب تعاریف ژئوپولیتیک گردشگری لحاظ نمود. اگر ما نتایج جغرافیایی یک سیاست و یا نقش عوامل محیط جغرافیایی در سیاست ملل را ژئوپولیتیک بدانیم، آنگاه متوجه خواهیم شد که نقش هر کشور در سیاست و اقتصاد بین‌الملل فقط به تمایلات، افکار، عقاید، ایدئولوژی و سلايق اداره کنندگان آن به ویژه در حوزه سیاست خارجی بستگی ندارد، بلکه عوامل و منابع و محدودیت‌های محیطی و جغرافیایی و اقتصادی است که جایگاه ویژه‌ای در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری دولتمردان برای توسعه، پیشرفت و بقای یک واحد سرزمینی دارند. در ژئوپولیتیک گردشگری، مناطق استراتژیک و قلمروهای ژئوپولیتیکی بر اساس عوامل ثابت و متغیر دخیل در تولید و بهره‌برداری از منابع اقتصادی تعیین می‌شوند. یعنی مناطقی از کره زمین اهمیت می‌یابند که بر اساس معیارهای اقتصادی- فرهنگی بتوانند ایجاد درآمد و رفاه برای جامعه میزبان و استراحت و آرامش برای جامعه میهمان کنند. لذا علم ژئواکونومیک^۲ یکی از اصول توسعه گردشگری کشورها قلمداد گردیده و مناطق مهم گردشگری نقش اصلی خود را در تصمیم‌گیری‌های سیاسی دولتمردان و کارگزاران حکومتی ایفا می‌کنند که همان هدف نهایی ژئوپولیتیک گردشگری است.» (Rahimpour, 2007 : 516). در این اصطلاح که مفهوم ژئوپولیتیک را با خود به همراه دارد، استفاده از قدرت برای بهره‌گیری از محیط جغرافیایی در گردشگری مطرح شده است. در واقع ژئوپولیتیک، نقش عوامل طبیعی که نحوه قدرت و توانایی کشورها برای چگونه استفاده کردن از آنها را تداعی می‌کند، بیان می‌دارد.

نمودار شماره ۱- عناصر ترکیب دهنده مفهوم ژئوپولیتیک- (Taken from Ezzati, 2010)

بنابر آنچه گفته شد، عوامل موثر در ژئوپولیتیک گردشگری همان عوامل ثابت و متغیر موثر در ژئوپولیتیک یک کشور می‌باشند که با رویکرد برای توسعه صنعت توریسم این عوامل را دولت‌ها بررسی و مورد نظر خود قرار می‌دهند. مجموعه عوامل موثر و تأثیرگذار در ژئوپولیتیک همان عوامل جغرافیایی هستند که به دو بخش طبیعی و انسانی تقسیم می‌شوند؛ ولی تفاوتی که در این میان هست، بار سیاسی حاکم بر عوامل انسانی است که باید به آن توجه شود، به عبارت دیگر عوامل انسانی با بار سیاسی بررسی می‌شوند. به عبارت دیگر عوامل مزبور در ژئوپولیتیک به عوامل ثابت و متغیر نیز تقسیم می‌شود:

1. Tourism Geopolitics

2. Geo Economics

الف) عوامل ثابت ژئوپولیتیک: ۱- موقعیت جغرافیایی ۲- وسعت و فضا ۳- وضع توپوگرافی (مرزها، شبکه آب‌ها، ناهمواری‌ها) ۴- شکل کشور. **ب) عوامل متغیر ژئوپولیتیک:** ۱- جمعیت ۲- منابع طبیعی (منابع غذایی، منابع معدنی) ۳- نهادهای سیاسی و اجتماعی ۴- ویژگی‌های نظام بین‌الملل (دگرگونی مراکز قدرت جهانی) (Etaat, 2008: 35-59). تحلیل هر کدام از این عوامل نیاز به بحث‌های فراوانی دارد که از حوصله این پژوهش خارج می‌باشد. اما تمامی این عوامل، زیربنای اصلی برای توسعه توریسم می‌باشند که صنعت توریسم به نوبه خود نیز بر الگوی توسعه کشورها با توجه به درآمدی که دولت‌های پیشرفته در حال حاضر از آن به دست می‌آورند و نقشی که در رشد فرهنگی و اجتماعی کشورها دارد، تأثیر گذار است.

روش تحقیق:

این مقاله به روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و جداول و سایت‌های اینترنتی، به دنبال بررسی نقش ژئوپولیتیکی و جایگاه شهرهای مرزی در جذب گردشگر است. سؤال اصلی این مقاله این است که آیا شهرهای مرزی با استفاده از ژئوپولیتیک گردشگری می‌توانند در جذب توریسم و توسعه گردشگری موفق باشند؟ و فرضیه مقاله این است که شهرهای مرزی با داشتن پتانسیل در جذب توریسم و موقعیت ژئوپولیتیکی که در یک کشور دارند، می‌توانند در توسعه و جذب توریسم، موفق باشند.

یافته‌های تحقیق:

نقش و کارکردی که شهرهای مرزی امروزه در جذب توریسم و توسعه گردشگری می‌توانند ایفا کنند بارز و مبرهن است. شهرهای مرزی با داشتن جایگاه با اهمیت در موقعیت ژئوپولیتیکی یک کشور و با توجه به ژئوپولیتیک گردشگری می‌توانند در راستای توسعه و درآمد اقتصادی از بابت توریسم موفق باشند. به طور کلی می‌توان گفت، با افزایش میزان اثربخشی مرزها از طریق تحولات انجام گرفته در زمینه‌های مختلف فناوریها و گسترش بستر تحرکات کالاها و انسانها، عرض مناطق مرزی در حال گسترده می‌باشند زیرا این تغییرات تأثیرپذیری مستقیم و بلافاصله فضاهای جغرافیایی از مرزها را گسترش می‌دهد. در برخی از کشورهای دنیا، این مناطق جغرافیایی به مقادی توریستی تبدیل شده‌اند و گردشگری مرزی نامیده می‌شوند. هرچند بر مبنای نظرات مارتینز و والدس^۱ (۱۹۸۲) برخلاف سایر گونه‌های توریستی، توسط خطی که دو کشور از هم جدا می‌شوند، اختلاف اقتصادی بیشتری در گردشگری مرزی وجود دارد؛ این سناریوی هست که ویژگیهای خاص خود و تکامل ویژه‌ای به گردشگری اعطاء می‌کند. برینگز^۲ (۲۰۰۴) گردشگری مرزی را اینگونه تعریف کرده است: جابجایی موقت مردم در خارج از محل معمول زندگی خود در مرز بین دو کشور همسایه که به دلایل اوقات فراغت، سرگرمی، سلامت، کسب و کار، بازدید از اقوام یا دوستان، مذهب، رویدادهای اجتماعی، خرید و دلایل دیگری سفر می‌کنند و به علاوه مدت زمان حضورشان در مکان بازدید شده، کمتر از یکسال و بیشتر از یک شب است. با توجه به نقش سفر و گردشگری در زندگی مردم و کسب درآمد اقتصادی در این زمینه، باعث شده است تا رقابتی میان مناطق مرزی شکل بگیرد؛ لاجرم این مناطق به طور افزایشی در شناسایی روشهای جدید برای جذب گردشگران مشارکت دارند (Mousavi & et. al, 2021: 116-117). از جمله پتانسیلهایی که شهرهای مرزی در جذب توریسم دارند می‌توان به وجود بناهای تاریخی، نوع مرز، بازارچه‌های مرزی نام برد.

بناهای تاریخی در شهرهای مرزی:

درون شهرها، وجود بناها و اماکن تاریخی از جمله عواملی هستند که در جذب توریسم تأثیرگذار می‌باشند. وجود بناهای تاریخی مانند قلعه، مسکن اشخاص و رهبران مهم تاریخی، حمام، ارگ و ... با نوع معماری خاص، می‌توانند در جذب توریسم موفق عمل نماید. در شهرهای مرزی که از قدیم بیشتر کارکرد امنیتی داشته‌اند وجود بناهایی همچون قلعه، دژ و ارگ باعث توسعه گردشگری می‌شود. این گونه شهرها به دلیل موقعیت امنیتی که دارند و نقش تأثیرگذاری که در موقعیت ژئوپولیتیکی و ارتقاء سطح ژئوپولیتیکی برای یک کشور دارند همواره مورد توجه هستند. امروزه با توجه به روند جهانی شدن و نقش درآمدی توریسم در اقتصاد کشورها، شهرهای مرزی با داشتن بناهای تاریخی می‌توانند با برنامه‌ریزی در عرصه توریسم موفق عمل نمایند.

ایجاد قلعه در اطراف شهرها و یا درون شهرها و روستاها، بیشتر دلیل امنیتی داشته است. در ایران که از کشورهای با سابقه تمدن و فرهنگ است، قلاع زیادی از قدیم‌الایام وجود دارد که هم اکنون به عنوان یک بنای توریستی مورد توجه قرار دارند. برای مثال می‌توان از قلعه حسنلو، قلعه گاوور در کنار رود ارس و قلعه تخت سلیمان که قلعه‌ای مقدس در آذربایجان بوده است نام برد. با این وجود می‌توان بیان کرد

1. Martínez and Valdés

2. Bringas

که «سهم اصلی در توسعه شهرسازی حصاردار در ایران به عهده معماران اورارتویی در قرن‌های نهم و هشتم قبل از میلاد است که تحت نفوذ معماری بین‌النهرین شیوه‌ای در ایجاد استحکامات دفاعی به وجود آوردند که در قرن‌های بعد پایه و اساس معماری کوهستانی آرامنه شد. شهرهای اورارتویی با طرح‌های فشرده و خانه‌های نزدیک به هم و روی سطح طبیعی زمین با دیوارهای بسیار محکم و بام‌های مرتفع ایجاد شده‌اند و به این ترتیب استفاده از عوارض طبیعی زمین به ندرت صورت گرفته است. اطراف بناها که با دیوارها و برج‌های مستحکم دفاعی احاطه شده‌اند، پیش آمده و صاف هستند، مانند قلعه سیاه در ۳۶ کیلومتری شرق ماکو که روی یک توده مسطح از مواد مذاب منجمد بنا شده است. در میان برج‌های مستطیل شکل که نیمی از آنها جلوتر از دیوارها بنا شده‌اند، دیوارها در فواصل مساوی پیش آمده یا عقب رفته‌اند.» (kiyani,2008 : 171).

جدول ۲- برخی از قلاع تاریخی در ایران و مشخصات آنها

نام بنا	موقعیت جغرافیایی	قدمت	ثبت تاریخی
قلعه ضحاک	بین راه میانه و مراغه	قبل از ماد تا اسماعیلیه	۴۳۶
قلعه نودوز	کنار جاده اهر به مشکین شهر	دوران ساسانی	۶۲۸
دژ باستانی بسطام	تکاب، بسطام	اورارتویی	۹۴۹
قلعه برازجان	داخل شهر برازجان	قاجاریه	۳/۱۶۳۸
قلعه دختر	شش کیلومتری فیروزآباد فارس	ساسانی	۲۶۹
قلعه کهنه	شهداد	ساسانی	۵۰۲
قلعه رودخان	فومن	سلجوقی، اسماعیلیه	۳/۱۵۴۶
قلعه فلک الافلاک	خرم آباد	ساسانی	۸۸۳
قلعه قدمگاه	جاده لار، چهرم	دوره اسلامی	-

kiyani,2008 : 180-189

نوع مرزها در مناطق حاشیه‌ای:

مرزها دارای کارکرد و عملکردهای مختلفی هستند و از نظر نوع نیز متفاوت می‌باشند. از این رو با گذشت زمان و به وجود آمدن تغییرات در مرزهای میان دو کشور، برخی از مرزها می‌توانند به عنوان جاذبه‌های توریستی و گردشگری تبدیل شوند. اگر بخواهیم در عصر جهانی شدن از مرزهای جدیدی سخن بگوییم، باید از مرزهایی که مانند دیوار، حایل بین دو منطقه شده‌اند سخن گفت. برای مثال، دیوار تبعیض نژادی، دیوار دو کره، دیوار انفجاری، دیوار فقر، دیوار تکنولوژیک و حصار مرزی آمریکا و مکزیک را می‌توان نام برد. که از نظر توریستی می‌توانند جاذب باشند.

جدول ۳- دیوار شهرهای مرزی که هنوز وجود دارند

مشخصات	دیوار
برای نخستین بار دولت رژیم صهیونیستی پیشنهاد ایجاد مانعی فیزیکی میان کرانه باختری و سرزمین‌های اشغال شده فلسطین را در سال ۲۰۰۳ میلادی مطرح کرد. ادعای این رژیم آن بود که برای جلوگیری از ورود فلسطینی‌هایی که قصد انجام حمله در سرزمین‌های اشغال شده را دارند باید مانعی فیزیکی کل این دو منطقه را از هم جدا کند. کار ساخت این دیوار بلافاصله از همان زمان شروع شد و اکنون بیش از نیمی از آن کامل شده است. این مانع فیزیکی بزرگ در همه جا دیوار خطاب می‌شود اما واقعیت این است که اکثر بخش‌های این مانع، یک حصار الکترونیک پوشانده شده با سیم‌خاردار به عرض ۶۰ متر است. این دیوار ۶۶ دروازه امنیتی دارد که اکثر آنها بسته است. به این ترتیب این دیوار بخش دیگری از خاک فلسطین را به اشغال اسرائیل در می‌آورد. این دیوار به دلیل ماهیتش به دیوار تبعیض نژادی معروف شده است.	دیوار تبعیض نژادی
از آغاز سال ۲۰۰۹ میلادی در ریودوژانیرو در برزیل، دیواری اطراف شهرک‌های کلبه‌ای که روی تپه‌های اطراف شهر ایجاد شده، ساخته شده است. قرار است ۱۳ شهرک در داخل این دیوارها بتونی قرار به گیرند که در طول آن ۱۴ کیلومتر است و ارتفاعی بین ۸۰ سانتی‌متر تا ۳ متر دارند. هدف از ساخت این دیوار جلوگیری از ورود ساکنان این شهرک‌ها به جنگل و تخریب پوشش گیاهی سبز این مناطق اعلام شده است. اما مخالفان این طرح می‌گویند که هدف از ساخت این، جدا کردن مناطق فقیر و غنی در پایتخت است.	دیوار فقر
مرز میان هند و پاکستان هم یکی از خطرناک‌ترین مناطق روی زمین است. این مرز با دیوار، سیم‌خاردار و موانع فیزیکی دیگر به طول ۲۹۰۰ کیلومتر پوشیده شده است. دهلی نو قصد دارد کل مرز را با این موانع ببوشاند. در پایان دهه‌ی ۱۹۸۰ هند برای مقابله با تروریسم شروع به ساخت این مانع مرزی کرد. این منطقه از زمانی خطرناکتر شد که به سیم‌های خاردار، مین و دیگر تجهیزات انفجاری هم مجهز شد. این منطقه مرزی در ۶ دهه گذشته تقریباً دوران آرامی را سپری کرده اما کشمیر از این قاعده مستثنی بوده است.	دیوار انفجاری
عربستان سعودی که به خاطر ذخایر عظیم نفتی‌اش یکی از ثروتمندترین کشورهای جهان شناخته می‌شود در حال ساخت دیوار عظیمی در مرز ۹ هزار کیلومتری خود است. هزینه ساخت این دیوار مرزی ۳ میلیارد دلار برآورد شده است. عربستان با یمن مرزی ۱۵۰۰ کیلومتری و با عراق مرزی ۸۰۰ کیلومتری دارد. قطر، امارات، عمان، کویت و اردن ۵ کشور دیگری به شمار می‌روند که با عربستان هم مرز هستند. دیوار مرزی اطراف عربستان به تکنولوژی پیشرفته مجهز است و چند شرکت معتبر امنیتی مشغول ساخت آن هستند. بخش‌هایی از این مانع مرزی که از مناطق کم جمعیت و صحراها می‌گذرد، فیزیکی نیست و به ماهواره، دوربین، رادار و همچنین حسگرهای الکترونیک مجهز است.	دیوار تکنولوژیک
در سال ۲۰۰۶ جورج بوش طرح کنگره را برای ایجاد ۷۰۰ مایل حصار مرزی در مرز با مکزیک تأیید کرد. این طرح بر اساس نیاز به کنترل مهاجرت‌های غیرقانونی از مکزیک به آمریکا تصویب شد. این حصار شامل موانع فیزیکی و مجازی مانند دوربین و حسگرهای انسانی است. نزدیک به ۶۱۳ مایل از این حصار تاکنون ساخته شده است. در سال‌های اخیر کنگره آمریکا پیشنهادهای دیگری برای گسترش این حصار در کل طول مرزهای آمریکا داده است. سالانه یک میلیون نفر هنگام عبور از مرز مکزیک به آمریکا دستگیر می‌شوند. رئیس‌جمهور پیشین مکزیک، وینسنت فاکس، این دیوار را به دیوار برلین تشبیه و به شدت به ساخت آن اعتراض کرده بود. اکثریت مردم آمریکا از این طرح این دیوار حمایت می‌کنند.	حصار مرزی آمریکا و مکزیک
منطقه‌ای که دو کره را بعد از جنگ جهانی دوم از هم جدا کرد، منطقه‌ای غیرنظامی است که در نظامی‌ترین مرز جهان واقع شده است. در دو سوی این منطقه ۴ کیلومتری نزدیک به ۲ میلیون نیروی نظامی از دو کشور کره جنوبی و شمال مستقر هستند. بیل کلینتون - زمانی این منطقه را خطرناک‌ترین نقطه روی زمین توصیف کرده بود. در ۵ دهه‌ای که از پایابین جنگ دو کره می‌گذرد، این منطقه عمدتاً آرام بوده است. اما دو کره مدت‌هاست که بر سر ایجاد استحکامات نظامی بیشتر در دو سوی این منطقه با هم رقابت سنگین دارند. این منطقه همچنین به مکانی برای عبور و فرار بیش از ۱۶ هزار تن از ساکنان کره شمالی به کره جنوبی یا چین تبدیل شده است. اخیراً عده‌ای از خانواده‌های جدا افتاده بعد از جنگ در این منطقه با هم دیدار کردند.	دیوار دو کره

Hamshahri Newspaper, November 12, 2009

بازارچه‌های مرزی در شهرهای مرزی:

توسعه و تحولات اقتصادی درون شهرهای مرزی، همواره نیازمند توجه مسئولان، برنامه‌ریزی و مدیریت قوی است. آنچه که می‌تواند به تحول و توسعه اقتصادی و جذب جمعیت و توریسم در شهرهای مرزی کمک نماید، بازارچه‌های مرزی در مناطق حاشیه‌ای کشورها می‌باشد؛ بازارچه‌های مرزی محوطه‌ای است محصور واقع در نقطه صفر مرزی و در جوار گمرکات مجاز به انجام تشریفات ترخیص کالا قرار دارند و اهالی دو طرف مرز می‌تواند کالا و محصولات مورد نیاز خود را با رعایت مقررات صادرات و واردات در این بازارچه‌ها عرضه نماید. کمترین اثر وجود بازارچه مرزی، بالا بردن درصد ماندگاری مرزنشینان در مناطق مرزی و افزایش ضریب امنیتی برای کشورها می‌باشد. ضمن آنکه از نظر اقتصادی نیز مؤثر بوده و موجب اشتغال و افزایش و بهبود محصولات تولیدی در مناطق مرزی خواهد شد. بازارچه‌های مرزی بخشی از بازرگانی خارجی کشور می‌باشد که برای مبادلات مرزی مردم منطقه مرزنشین در نظر گرفته شده است (Ghaderi & et. 132 : 2011). این بازارچه‌ها دارای اهداف و ابعاد متفاوتی می‌باشند که با توجه به مکان حاشیه‌ای تعریف می‌شوند. از اهداف اصلی و مهم این گونه بازارچه‌ها می‌توان به هدف‌هایی همچون ایجاد امنیت، ایجاد اشتغال، مهاجرت، حل برخی از مسایل سیاسی اشاره کرد. از این رو «به فعلیت در آمدن این شاخص‌ها، ضمن جلوگیری از مهاجرت ساکنان مناطق مرزی و افزایش رفاه مرزها و توسعه مناسبات سیاسی و تجاری با کشورهای همسایه، جلوی رشد قاچاق را هم می‌گیرد.» (Roknaldin Eftekhari & et. al, 2009 : 92).

ایجاد بازارچه‌های مرزی در کشورها رو به گسترش می‌باشد. برای مثال در کشور ایران این گونه بازارچه‌ها در مرزهای شرقی و غربی کشور ایجاد گردیده است. «بازارچه‌های مرزی فعال کشور بر دو نوع است: نوع اول بازارچه‌هایی است که بر اساس مجوز وزارت بازرگانی تشکیل شده‌اند، مانند بازارچه‌های کردستان، کرمانشاه، سیستان و بلوچستان و ... که عموماً در مناطق محروم مرزی به منظور محرومیت-زدایی، ایجاد اشتغال و درآمد برای اهالی تأسیس می‌گردند. در مجموع ۲۴ بازارچه مرزی از این نوع در کشور وجود دارد و فعال می‌باشد. نوع دوم بازارچه‌هایی هستند که مجوز ایجاد آنها بر اساس مصالح ملی و تشخیص شورای امنیت ملی صادر می‌شود. این گونه بازارچه‌ها غالباً با نظر شورای مذکور در مکان و زمان معین ایجاد و منحل می‌شوند (مانند بازارچه‌های مرزی افغانستان) و تعداد آنها نامشخص است.» (Ghaderi & et. al, 2011 : 134). در جدول شماره ۳ برخی از بازارچه‌های مرزی ایران آمده است که در دو استان خراسان جنوبی و کرمانشاه قرار دارند. میزان صادرات بازارچه‌های مرزی کرمانشاه به ریال می‌باشند.

جدول ۴- برخی از بازارچه‌های مرزی کشور ایران

ردیف	نام بازارچه	موقعیت جغرافیایی	میزان صادرات به دلار	میزان واردات به دلار	تعداد غرفه-ها	رتبه کشوری
۱	یزدان	۱۷۰ کیلومتری شهر قائن و نزدیک ترین شهر افغانستان به آن شهر شیندید	۱۴۹۲۰۳۶۴	۴۵۳۳۴۳	۲۵	۳
۲	میل ۷۳	۱۸۰ کیلومتری شهر بیرجند و ۲۰۰ کیلومتری شهر فراه افغانستان	۶۹۶۶۷۱۶	-	۸	۱۰
۳	میل ۷۵	۲۲۰ کیلومتری شهر بیرجند و ۱۵۰ کیلومتری شهر فراه افغانستان	۱۶۰۴۹۹۹۰۹	-	۱۲	۹
۴	دوکوهانه	۱۰۵ کیلومتری شهر نهبندان و ۱۳۰ کیلومتری شهر فراه	۴۳۸۹۳۵۶	۱۱۴۲۰۰	۴	۷
۵	پرویزخان	قصر شیرین	۴۹۶۴۱۱۸۰۹۶۰	-	-	-
۶	شوشمی	پاوه	۱۲۰۸۵۹۶۱۱۶۰	-	-	-
۷	شیخ صالح	ثلاث باباخانی	۱۸۸۴۲۳۶۸۰	-	-	-
۸	گمرک کرمانشاه	کرمانشاه	-	-	-	-
۹	گمرک خسروی	مرز خسروی	-	-	-	-

(Roknaldin Eftekhari & et. al, 2009 : 95)(Ghaderi & et. al, 2011 : 140)

تجزیه و تحلیل یافته‌ها:

شهرهای مرزی با توجه به کارکرد و عملکردشان در حاشیه کشورها، تأثیرگذاری زیادی دارند. همچنین این گونه نواحی حاشیه‌ای با توجه به نوع مرزی که آنها را از کشور همسایه جدا می‌کند، پتانسل‌هایی در توسعه، امنیت ملی و جذب توریسم دارند. اگر گفته شود که «مرز یک ویژگی ژئوپولیتیکی و مادی است.» (Felint, 2002 : 174). نقش آن در ایجاد موقعیت ژئوپولیتیکی برای یک کشور مبرز خواهد بود. «مرزها و حاشیه‌ها یک بخش جدایی ناپذیر کد ژئوپولیتیکی یک کشور هستند.» (Ibid, 185). از آنجا که توریسم و توسعه گردشگری امروزه به عنوان یک راه درآمد اقتصادی برای کشورها مطرح می‌باشد، وجود بناهای تاریخی و عواملی مانند بازارچه‌های مرزی و نوع مرزها در شهرهای مرزی و حاشیه‌ای کشورها، می‌تواند در توسعه گردشگری برای کشورها کارساز باشد. وجود بناهای تاریخی از جمله قلاع تاریخی در شهرهای مرزی باعث جذب گردشگران علاقه مند به دیدن آثار باستانی می‌شود. وجود این گونه بناها که در قدیم برای حفاظت و امنیت شهرها ساخته می‌شده‌اند امروز با از دست دادن کارکرد امنیتی خودشان می‌توانند برای اهداف گردشگری مورد استفاده قرار گیرند چه بسا که این گونه نیز می‌باشد و قلعه‌هایی همچون قلعه حسنلو از مکان‌های گردشگری در ایران می‌باشد.

در واقع مناطق حاشیه‌ای در کشورها، به دلیل دوری از پایتخت در برخی کشورهای درحال توسعه و جهان سوم، در روند تصمیم‌گیری بعضاً فراموش می‌شوند و در امور مدیریتی نقش آنها کم‌رنگ جلوه می‌نماید این در حالی است که شهرهای مرزی در موقعیت ژئوپولیتیکی یک کشور نقش تأثیر گذاری دارند و در تأمین امنیت برای مرزهای کشورها نقش اساسی را ایفا می‌نمایند. بازارچه‌های مرزی به دلیل ایجاد رونق اقتصادی و گسترش روابط میان دو کشور در دو طرف مرز می‌تواند شاخص‌هایی همچون ایجاد اشتغال، مهاجرت، حل مشکلات امنیتی کمک نماید. «چنین واقعیت‌هایی است که امروزه در دو سوی مرز باعث شده تا کشورهای همسایه در قالب بازارچه‌های مشترک مرزی که از شناخته شده‌ترین روش‌های توسعه اقتصادی روستاهای مرزنشین به شمار می‌رود، و می‌تواند تحولی اساسی در تولید،

ایجاد اشتغال، تثبیت جمعیت مرزنشین، افزایش درآمد و نهایتاً توسعه پایدار ایجاد نماید و به سمت همکاری‌های متقابل منطقه‌ای هدایت شوند، اقدام نمایند.» (85: Roknaldin Eftekhari & et. al, 2009). افزایش سطح اقتصادی شهرهای مرزی با داشتن بازارچه‌های مرزی می‌تواند در رونق اقتصادی و توسعه زیرساخت‌ها بینجامد و این خود باعث جذب توریسم در این شهرها خواهد شد. بنابراین، اقدامات این چینی خود می‌تواند در جذب توریسم و گردشگرانی که برای بازدید به مناطق مختلف کشورها می‌روند، تأثیر گذار باشد.

«جایگاه شهرها در عصر جهانی شدن و شبکه‌ای شدن بسیار پراهمیت است و در این میان شهرهای حاشیه‌ای که زمانی به دلیل ضعف شبکه ارتباطی - اطلاعاتی در انزوای جغرافیایی و توسعه به سر می‌بردند، به مدخل‌های گره‌ای توسعه کشورها تبدیل شده‌اند و نمونه‌های شهرهای جنوبی چین و شهرهای ساحلی کشورهای حاشیه خلیج فارس و آسیای شرقی همه بیانگر رشد سریع اقتصادی این شهرها در مقایسه با سرزمین داخلی می‌باشند. تدارک زیرساخت‌ها، بهبود سیستم بانکی، مقررات‌زدایی، ارتقاء سطوح مدیریتی این نقاط به سطح استانداردهای جهانی، بسترساز مناسبی برای جذب سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی، سرمایه‌گذاری صنعتی و تمرکز فعالیت‌های خدماتی عالی (مراکز بانکی، سازمان‌های بین‌المللی و غیره) شده است» (181: Rahnama & Tavangar, 2011). این پیشرفت‌ها درون شهرهای مرزی در ارتباط مستقیم با افزایش و جذب گردشگر می‌باشد چرا که توریسم با امنیت داشتن یک مکان و توسعه اقتصادی و پیشرفت آن منطقه است که به درون شهرها وارد می‌شوند. از آنجا که امروزه صنعت توریسم به یکی از راه‌های درآمدی کشورها تبدیل شده است. کشورهای اروپایی با استفاده از پتانسیل‌ها و ژئوپولیتیک گردشگری در جذب توریسم موفق بوده‌اند. کشورهای قدرتمند اروپایی با استفاده از سیاست‌گذاری درست و قدرتمندی خودشان، توانسته‌اند در این زمینه موفق باشند. اگر بخواهیم در این مورد مثالی بیاوریم می‌توان به مقایسه ایران و فرانسه اشاره کنیم: کشور ایران که یکی از تمدن‌های کهن بشر می‌باشد و از سابقه فرهنگی و تمدنی بالایی برخوردار است به دلیل ضعف در زیرساخت‌های توسعه و جذب گردشگر نتوانسته از این صنعت که در قرن بیست و یکم به عنوان صنعت بدون دود نیز نامیده می‌شود، استفاده لازم را ببرد. «کشور ایران از لحاظ منابع تاریخی، فرهنگی و طبیعی جزء ۱۰ کشور اول دنیا است اما تنها کمتر از یک درصد سهم درآمد جهانی صنعت توریسم را به خود اختصاص داده است» (599: Mostofi Almmalki & Rostamgorani, 2009).

نتیجه‌گیری:

شهر به عنوان یکی از عرصه‌های محیط‌زیست انسان، در توسعه و امنیت ملی نقش بسزایی دارد. انسان همواره نیاز به امنیت دارد و در طی تاریخ حفاظت از جان و مال خودش، به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی برای او بوده است. بدون داشتن امنیت نمی‌توان به زندگی ادامه داد. داشتن امنیت در گرو داشتن محیطی سالم و توسعه یافته است که به عنوان مکمل یکدیگر می‌باشند یعنی امنیت باعث توسعه و توسعه باعث ایجاد امنیت می‌شود و محیط شهری به عنوان زیربنای این دو مقوله به حساب می‌آید. شهرهای مرزی با توجه به موقعیت و نقشی که در امنیت ملی یک کشور دارند و با توجه به جایگاهشان در یک کشور، توانایی ایفای نقش در جذب توریسم و توسعه گردشگری را دارند. از این رو با توجه به الگوی کشورهای اروپای غربی در جذب توریسم، می‌توان گفت که ژئوپولیتیک گردشگری می‌تواند به عنوان یک عامل برای توسعه گردشگری در شهرهای مرزی عمل نماید. عوامل ثابت و متغیری که در توسعه ژئوپولیتیک گردشگری در تن به آنها اشاره شد می‌توانند در توسعه نقش شهرهای مرزی برای جذب گردشگر، کارایی داشته باشند. درون این گونه شهرها، وجود بناهای تاریخی، نوع مرز، ایجاد بازارچه‌های مرزی، از جمله پتانسیل‌هایی است که برای توسعه گردشگری تأثیرگذار است. بنابراین شهرهای مرزی با توجه به عوامل و پتانسیل‌های موجود توانایی دارند که در توسعه گردشگری موفق عمل نمایند. نقشی را که نوع مرزها، بناهای تاریخی و بازارچه‌های مرزی در در ایجاد زیرساخت‌ها دارند، می‌توانند درون این گونه شهرها مثمره‌ثمر واقع گردند. لاجرم شهرهای مرزی با توجه به موقعیتشان، توانایی توسعه ژئوپولیتیک گردشگری و در جذب گردشگر، قابلیت بالایی را دارند.

Reference:

1. Central Asia and the Caucasus, Journal of social and political studies; Guam : from a Taetieal Alliane To Strategic Partnership, Nazim Muzaffarli, 3-4(51-52),2008.
2. Etaat, Javad (2008), Geopolitics and Foreign Policy of Iran; Tehran: Entekhab Publishing, First Edition. (in Persian)
3. Farid, Yadolah (2004), Geography and urbanism; Tabriz University Press, fifth edition. (in Persian)
4. Felint, Kaliin (2012), Introduction to Geopolitics; Translated by Mohammad Baqer Qalibaf and Mohammad Hadi Pooyandeh, Tehran: Qoms Publications. (in Persian)

5. Ghaderi Hajat and et. al (2011), Explain the Role of Border Markets in Security and Sustainable Development of Areas Around the Case Study: Border Markets of South Khorasan Province; Geopolitical Quarterly, Issue 3, Year 6, Fall. (in Persian)
6. Hafezniya, Mohamdreza (2003), Political Geography of Iran; Tehran: Samat Publications, first edition. (in Persian)
7. Hafezniya, Mohamdreza (2007), Geopolitics Principles and Concepts; Mashhad: Papli Publications, first edition. (in Persian)
8. Kiyani, Mohamdyosef (2008), Architecture of the Islamic period; Tehran: Samat Publications, fifth edition. (in Persian)
9. Mirhydar, Doreh (2008), Basic Concepts in Political Geography; Tehran: Geographical Organization of the Armed Forces Publications, first edition. (in Persian)
10. Mostoufoalmmalki, Reza and Rostangourani, Ebrahim (2009), Development of Persian Gulf Islands with Emphasis on Tourism Industry: The Case of Hormoz Island; Conference on the place of the Persian Gulf in the strategic developments of the world; Garmsar Azad University, November. (in Persian)
11. Mousavi, Mirnajaf and Bahramijaf, Sajed and Mazandarani, Darya (2021), Analysis of Tourism Competition Management in Border Areas Case Study: Baneh Border Area; Journal of Border Science and Technology, Volume 10, Number 2, Summer, pp. 142-109. (in Persian)
12. Pourmohamadi, Mohamdreza & Taghipour, Aliakbar (2011), Evaluation of location of educational uses in Shahroud; Geographical Space Quarterly, Year 10, Issue 32, Winter. (in Persian)
13. Rahimpour, Ali (2009), Geopolitics and Geostrategy of Tourism; Conference on the position of the Persian Gulf in the strategic developments of the world, Garmsar Azad University, November. (in Persian).
14. Rahnama, Mohamdrahim and Tavangar, Masomeh (2011), The Role of Border Cities in the Process of Globalization and Regional Development of Iran Case Study: Border Cities of Khorasan Razavi Province; Geopolitical Quarterly, Issue 3, Year 6, Fall. (in Persian).
15. Roknaldin Eftekhari and et. al (2009), Assessing the Economic Effects of Border Markets Reflections on the Development of Border areas; Case study: Sheikh Saleh Border Bazaar of Salas Babakhan City, Kermanshah province; Geopolitical Quarterly, Fourth Year, Second Issue, Summer. (in Persian).
16. Safari Aliakbari, Masoud and Sadeghi, Hojatalah (2021), Recognition and analysis of tourism development policies (Case study: Dehdez city - Despart city); Urban Environment Policy Quarterly, No. 1, Spring, pp. 60-45. (in Persian)
17. Salehi, Esmaeil (2009), Human Settlement; Encyclopedia of Urban and Rural Management, Tehran: Publications of the Organization of Municipalities and Rural Affairs. (in Persian)
18. Sharepour, Mahmoud (2011), Urban Sociology; Tehran: Samat Publications, third edition. (in Persian)
19. Shoutar, Sofi (2008), Comprendre la geopolitique; Translated by Seyed Hamed Rezaei, Tehran: Samat Publications, first edition. (in Persian)
20. Zali, Nader and Hydari, Safora and Ebizadh, Saman (2021), Investigating the Relationship between Security and Development in the Border Areas of Iran (Case Study: Cities of Sistan and Baluchestan Province); Journal of Human Geography Research, Volume 53, Number 3, Fall, pp. 1163-1143. (in Persian)
21. Zamani, Abolfazl and Farhadi, Samaneh (2017), Analyzing the Role of Border Cities in Development, Security and Sustainable National Authority; Congress of Pioneers of Progress, Tehran, <https://civilica.com/doc/581051>. (in Persian).

